

**T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI**

SAYI : B.01.0.KKB.01-18/A-5-2005-281

12 / 04 / 2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 30.03.2005 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-5363/18367 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 29.03.2005 gününde kabul edilen 5325 sayılı "Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" incelenmiştir.

İncelenen Yasa'nın 1. maddesiyle, 22.04.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın geçici 16. maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yürürlükten kaldırılması öngörülen geçici 16. maddede,

"Türkiye Büyük Millet Meclisinde 10 veya daha fazla milletvekili bulunup da Devlet yardımı alamayan ve seçimlere girme hakkını elde edecek şekilde teşkilatlanmasını tamamlamış siyasi partilere, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, Siyasi Partiler Kanununun 'Ek Madde 1'de öngörülen esaslar dairesinde en az Devlet yardımı alan siyasi partiye yapılan yardım kadar Devlet yardımı yapılır. Bu partilerin 10'dan az olmakla birlikte en az 3 veya daha fazla milletvekiline sahip olmaları halinde kendilerine en az Devlet yardımı alan siyasi partiye yapılan yardımın $\frac{1}{4}$ 'ü tutarında Devlet yardımı yapılır."

düzenlemesine yer verilmiştir.

Siyasal partilere yapılacak Devlet yardımı, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'na 27.06.1984 günlü, 3032 sayılı Yasa'yla eklenen ek 1. maddede düzenlenmiştir.

İlk düzenleniş biçimiyle, son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve yüzde 10'luk genel oy barajını aşan partilere devlet yardımı öngörülmüşken, bu kümeye ek olarak,

- 3349 sayılı Yasa'yla, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan partilere,

- 3470 sayılı Yasa'yla, genel seçimlerde toplam geçerli oyların yüzde 7'sinden fazlasını alan partilere,

- 3673 sayılı Yasa'yla, seçimlere girme hakkını elde edecek biçimde örgütlenmesini tamamlamış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 10 ya da daha çok milletvekili bulunup da Devlet yardımı alamayan partilere,

- 3789 sayılı Yasa'yla da, yine seçimlere girme hakkını elde edecek biçimde örgütlenmesini tamamlamış ve en az üç milletvekiline sahip olan partilere,

Devlet yardımı yapılmasına olanak sağlanmıştır.

Görüldüğü gibi, siyasal partilere Devlet yardımı konusu, kapsamın genişlemesi yönünde gelişme göstermiştir.

Yasa'nın yürürlükteki kurallarına göre, genel seçimlere girmemiş ya da genel seçimlerden sonra kurulmuş olmakla birlikte, sonradan seçimlere katılma hakkını elde edecek biçimde örgütlenmesini tamamlamış siyasal partiler ile seçimlere katılmasına karşın yüzde 10'luk genel oy barajının altında kalmış siyasal partiler, daha sonra en az üç milletvekiline sahip olmaları durumunda Devlet yardımına hak kazanmaktadırlar.

İncelenen Yasa'yla yapılan düzenlemeden sonra, genel oy barajını aşan partiler dışında Devlet yardımından yararlanma, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan siyasal partilere Devlet yardımını düzenleyen geçici kural uygulanıp hükmünü icra ettiği için, "milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların yüzde 7'sinden fazlasını almak" koşuluna bağlanmaktadır. Böylece, Devlet yardımından yararlanma koşulları ağırlaştırılmakta, bu yardımdan yararlanacak siyasal partiler kümesinin kapsamı daraltılmaktadır.

1- Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir devlet olduğu; 5. maddesinde, Devlet'in demokrasiyi korumakla görevli bulunduğu; 68. maddesinin ikinci fıkrasında, siyasal partilerin, demokratik yaşamın vazgeçilmez öğeleri olduğu; bu maddenin son fıkrasında da, siyasal partilere Devlet'in yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapacağı, bu yardımın bağlı olacağı ilkelerin yasayla düzenleneceği belirtilmiştir.

Siyasal partilerin demokratik yaşamın vazgeçilmez öğeleri olduğunun belirtilmesi, uyacakları ilkelerin Anayasa'da düzenlenmiş olması, yine Anayasa'nın 69. maddesinde, hesaplarının Anayasa Mahkemesi'nce incelenmesinin öngörülmesi ve kapatılmalarının da ancak Anayasa Mahkemesi kararına bağlı tutulması, hem anayasa koyucunun siyasal partilere verdiği önemin, hem de siyasal partilerin demokratik devlet düzeni içindeki konumunun göstergesidir.

Anayasa koyucunun siyasal partilere verdiği bu önem, siyasal partilerin bağımsızlıklarının korunması ve etki altında kalmadan yaşamlarını sürdürebilmeleri için Devlet yardımı yapılmasında da kendini göstermiş ve siyasal partilere "yeterli düzeyde ve hakça" mali yardım yapılması Anayasa'da öngörülmüştür.

Her siyasal partinin amacı, iktidara gelip, parti programı çerçevesinde çözüm önerilerini ve projelerini yaşama geçirerek ülkeyi yönetmektir. Halkın siyasal partilere ve siyasal yaşama ilgisinin yeterli olmadığı durumlarda, girilen iktidar yarışında siyasal partilerin parasal kaynakları arasındaki büyük eşitsizlikler, ulusal istencin seçim sonuçlarına adil biçimde yansımaya engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, demokratik yaşamın vazgeçilmez öğeleri olan siyasal partilere Devlet yardımı yapılması, anayasal önemi yanında, demokratik düzenin gereğidir.

Demokratik düzendeki yeri ve önemi ile işlevlerinin niteliği gözönünde bulundurulduğunda, siyasal partilere Devlet'çe parasal yardım yapılmasının kamu yararına uygun düştüğünün de kabulü gerekir.

Anayasa'nın 68. maddesinin son fıkrasında, Devlet'in siyasal partilere yeterli düzeyde ve hakça yardım yapacağı belirtilerek yasayla yapılacak düzenlemenin sınırına da yer verilmiştir. Buna göre, yasa ile getirilecek ilkelerin siyasi partiler yönünden yardımın "yeterli düzeyde" ve "hakça" olmasını sağlayacak nitelik taşıması gerekmektedir. Yasal düzenlemede, ayrıca, hakkın kötüye kullanılmasının önlenmesi ve kamu yararının korunması da önemli etmenlerdir.

İncelenen Yasa ile yapılan düzenlemenin yarattığı sonuca göre, genel oy barajını aşanlar dışında, yalnızca genel seçimlerde toplam geçerli oyların en az yüzde 7'sini alan siyasal partilere Devlet yardımı yapılması olanaklı kılınmakta, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekili bulunan diğer partiler, milletvekili sayısı ne olursa olsun, bu haktan yoksun bırakılmaktadır.

Siyasal partilere Devlet yardımı, herşeyden önce onların Devlet ve toplum yaşamında üstlendikleri işlevleri bir etki altında kalmadan yerine getirmeleri, böylece, ulusal istencin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne tam yansiyarak demokrasinin kurumsallaşması amacıyla yapılmaktadır.

Devlet yardımı yapılmasının diğer amacı ise, siyasal partilerin, bağımsızlıklarını sağlayarak, çıkar gruplarının baskılarına boyun eğmeden, yalnızca ülke ve toplumun ortak çıkarlarını gözeterek yansız görev yapmalarının yolunu açmaktır.

Kuşkusuz bunun yanında, büyüklük ve güçlerine göre kamu yararının ve ulusal istencin oluşmasına daha çok katkıda bulunacakları için, yeterli seçmen kitlesinin güvenini kazanan partiler yönünden ayırım yapılabileceği de gözden uzak tutulamaz.

Bu nedenlerle, ulusal istencin oluşmasına hemen hiç katkı sağlayamayan, siyasal parti olarak nitelendirilebilecek bir örgütsel yapısı ve etkinliği olmayan oluşumlara Devlet yardımı verilmemesi kamu yararının gereğidir.

Ancak, örgütlenmesini tamamlamış olmakla birlikte seçimlere katılmamış, seçimlere katılmakla birlikte yeterli oy alamamış ya da seçimlerden sonra kurulmuş ve belli sayıda milletvekilinin katılmasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ulusal istencin oluşumuna katkıda bulunma olanağına kavuşmuş siyasal partilerin, büyüklük ve güçlerine göre farklı oranlarda da olsa, Devlet yardımı ile desteklenmeleri Anayasal kuralların ve kamu yararının gereğidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde belli sayıda milletvekili bulunmasına karşın kimi siyasal partileri Devlet yardımından yoksun bırakan yasal düzenleme, Anayasa'nın 2, 5 ve 68. maddeleriyle ve kamu yararıyla bağdaşmamaktadır.

2- Öte yandan, Anayasa'nın 7.maddesinde, yasama yetkisinin Türk Ulusu adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu; 75. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel oyla seçilen beşyüzelli milletvekilinden oluştuğu; 80. maddesinde, milletvekillerinin, seçildikleri bölgeyi ya da kendilerini seçenleri değil, tüm Ulusu temsil edecekleri; 88. maddesinde de, yasa teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu belirtilerek, milletvekillerinin yasama işlevindeki önemi açıkça ortaya konulmuştur.

Siyasal partilerin amacı Parlamento'da temsil edilmek, giderek iktidara gelmek olduğuna ve yasama organı siyasal partilerden oluştuğuna göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde belli sayıda milletvekiline sahip olup, ulusal istencin oluşmasına katkıda bulunan siyasal partilerin Devlet yardımından yararlandırılmaması yasama işlevine de uygun düşmemektedir.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun görülmeyen 5325 sayılı “Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce bir kez daha görüşülmesi için, Anayasa’nın değişik 89 ve 104. maddeleri uyarınca ilişkide geri gönderilmiştir.



Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KANUN

SİYASÎ PARTİLER KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN

Kanun No. 5325

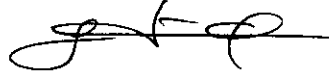
Kabul Tarihi :29.3.2005

MADDE 1. - 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun geçici 16 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aslı Gibidir.



Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü